

راهنمای تدوین مقاله

نگارش مقاله به دو شیوه انجام می شود:

الف) کتابخانه‌ای ب) تجربی

الف) راهنمای نگارش مقاله به شیوه کتابخانه‌ای

پژوهش‌نامه نویسی، مقاله یا تهیه گزارش نتایج مطالعه و پژوهش‌های علمی را گویند که به دلیل انتشار نتایج علمی پژوهش از اهمیت بسزایی برخوردار است. از اصول پژوهش‌نامه نویسی (مقاله حاصل از یک پژوهش و مطالعه) باید به رعایت اصل ایجاز، اختصار، روان و جذاب نوشتن اشاره کرد. با این حال، گزارش نتایج یک پژوهش علمی باید به گونه‌ای باشد که در آن هیچ یک از جنبه‌های مهم پژوهش از قلم نیفتد. بخش‌های مختلف یک پژوهش کتابخانه‌ای به ترتیب عبارتند از:

۱. عنوان؛

۲. مؤلف و سازمانی که به آن وابسته است؛

۳. چکیده؛

۴. مقدمه و متن اصلی؛

۵. شیوه اجرا؛

۶. نتایج؛

۷. بحث و نتیجه‌گیری؛

۸. مراجع و ماخذ؛

۹. پیوست‌ها و ضمائم؛

۱. عنوان

- عنوان باید به طور خلاصه مضمون اصلی پژوهش و متغیرها یا مسائل نظری مورد پژوهش و رابطه بین آنها را نشان دهد.
 - جذاب باشد؛ به گونه‌ای که نظر خواندگانی که فهرست مقالات مندرج در یک نشریه را می‌خوانند به خود جلب کند.
 - کوتاه و گویا باشد. از نوشتن عباراتی مثل «پژوهشی درباره...»، «بررسی...»، «مطالعه‌ای پیرامون...» و نظایر آنها خودداری شود.
- بهرتر است تعداد کلمات آن بین ۱۰ تا ۱۲ کلمه باشد.

۲. مؤلف / مؤلفین و سازمانی که به آن وابسته است

سطح و رتبه علمی مؤلف، رشته علمی مؤلف، سازمانی که به آن وابسته است، آدرس پست الکترونیکی و شماره تماس باید نوشته شود. ترتیب قرار گرفتن نام پژوهش‌گران در مقاله باید متناسب با میزان مشارکت آنها در مقاله باشد؛ یعنی در ابتدا نام فردی نوشته می‌شود که بیشترین مشارکت را داشته است. اگر میزان مشارکت افراد یکسان باشد طبق حروف الفبا ذکر می‌شود.

۳. چکیده

- بهتر است تعداد کلمات چکیده بین ۷۵ تا ۱۰۰ کلمه باشد.
 - از ذکر مطالبی که در متن پژوهش توضیح داده نشده، در چکیده خودداری شود.
 - اصطلاحات مهم و کلیدی در انتهای چکیده باید آورده شود. (بین ۵ تا ۷ کلمه)
 - برای نوشتن شماره‌ها در چکیده باید از ارقام استفاده شود. برای مثال به جال دوازده، نوشته شود ۱۲.
 - زمان افعال در چکیده باید، زمان گذشته باشد.
 - از بیان نقل قول‌های مستقیم در چکیده باید خودداری شود.
- چکیده پس از پایان کلیه مراحل پژوهش نوشته می‌شود که در نوشتن آن باید نکات زیر به ترتیب نوشته شود:

الف) موضوع مقاله در یک جمله.

ب) هدف، پژوهش و مفهوم اصلی مقاله.

ج) دامنه پژوهش، یعنی بیان شود آیا تمامی پژوهش‌های مربوط به موضوع، مورد بازنگری قرار گرفته یا فقط بخش معینی از پژوهش‌ها بررسی شده است. باید دامنه زمانی پژوهش‌هایی که مورد بررسی قرار گرفته است بیان شود. اگر از منابع و پژوهش‌های لاتین نیز استفاده شده است باید دامنه زمانی آنها به طرز مجزا بیان شود.

د) منابع مورد استفاده (مثلا مشاهدات شخصی یا آثار مکتوب) و نوع آثار مکتوب (مقاله، کتاب، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و...) بیان شود.

و) نتیجه‌گیری.

ی) کلیدواژه.

۴. مقدمه و متن اصلی مقاله

در این بخش نکات زیر به ترتیب نوشته می‌شود:

الف). مسئله مورد پژوهش؛

ب). هدف پژوهش؛

ج) فرضیه و سؤالات پژوهش؛

د) پیشینه (تاریخی، نظری - پژوهشی)؛

ی) جایگاه مسئله مورد پژوهش در رابطه با پژوهش‌های مربوط به آن.

هدف و مسئله پژوهش در دو یا سه پاراگراف به طور فشرده توضیح داده خواهد شد. هنگام بیان تاریخچه، سوابق نظری و پژوهش‌های مرتبط با موضوع دقت شود خلاصه آنها موزائیک‌وار کنار هم قرار نگیرد و این پژوهش‌ها بدون نتیجه‌گیری رها نشود. کار درست آن است که مطالب و پژوهش‌ها با هم تلفیق شود و در ارتباط با یکدیگر مورد بحث و بررسی قرار گیرند و نوعی تداوم منطقی بین مطالب و پژوهش‌های گذشته و جاری برقرار گردد. در نهایت از کل بحث یک نتیجه‌گیری کلی در رابطه با موضوع پژوهش به عمل آید و آن به موضوع پژوهش ربط داده شود. از بیانات غرض‌آلود، کینه‌توزانه و تعصب‌آمیز نسبت به عقاید و

اندیشه‌های دیگران باید پرهیز کرد. بعد از آنکه مسئله بیان شد و زمینه آن روشن گردید و جایگاه مسئله مورد پژوهش در میان پژوهش‌های مربوطه روشن گردید، در آخرین پاراگراف فعالیت را که پژوهش‌گر در پژوهش خود انجام داده است، توضیح می‌دهد. متن اصلی مقاله از قسمت «د» به بعد شروع می‌شود. در نوشتن متن اصلی مقاله باید دقت شود که فقط به نقل آثار منتشر شده پرداخت، بلکه باید آنها را خلاصه، تحلیل، توضیح و ارزیابی کرد و به طور مرتب مطالب را از کل به جزء و از جزء به کل بررسی نمود.

۵. شیوه اجرا

این بخش شامل تمامی مراحل اجرای پژوهش به طور کامل و خلاصه می‌باشد. دامنه پژوهش و منابع مورد استفاده (آثار مکتوب یا مشاهده یا گزارش یا ...) در این بخش آورده می‌شود.

۶. نتایج

در بخش نتایج یا یافته‌ها، توصیف کلامی مختصر و مفیدی از آنچه به دست آمده است ارائه می‌شود. در ضمن گزارش نتایج، ذکر این نکته که کدام فرضیه یا فرضیه‌ها تأیید شده و کدام یک تأیید نشده است، ضروری است. پاسخ سؤالات تحقیق نیز در این بخش بیان می‌شود. در این بخش هیچ کوششی در جهت تبیین اینکه چرا فرضیه‌ها تأیید شده یا نشده‌اند، نباید صورت گیرد. این بخش جای بحث درباره یافته‌ها نیست، این گونه تفسیر و تبیین‌ها در بخش بحث می‌آید. در این بخش برای هر سوال پژوهش با توجه به مطالب جمع‌آوری شده در حدیه یا دو خط پاسخ داده می‌شود. اگر بیان نتایج در چند جمله متن به خوبی قابل فهم باشد، از دادن جدول و شکل خودداری می‌شود. هرگز شکل یا جدول یا به جای توضیحات متن نباید به کار برد. تمامی جدول‌ها و شکل‌ها باید شماره‌گذاری شوند.

۷. بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش یافته‌ها و نتایج تبیین و تفسیر می‌شوند و با ادبیات مربوط به موضوع پژوهش یعنی، سوابق نظری و پژوهش‌های مرتبط با موضوع پیوند می‌یابند. بنابراین، لازم است در بخش بحث شباهت‌ها و تفاوت‌های بین نتایج پژوهش با پژوهش‌های قبلی روشن گردد و نقاط ضعف پژوهش معلوم شود و کمک‌هایی را که یافته‌های پژوهش به روشن شدن مسئله مورد بررسی و زمینه دانش آن کرده‌اند، معلوم گردد. در این بخش باید ابتدا خلاصه‌ای از یافته‌های عمده پژوهش آورده شود و این کار در ارتباط با فرضیه یا فرضیه‌های اصلی صورت می‌پذیرد. در این بخش دلایل تأیید یا عدم تأیید فرضیه‌ها آورده می‌شود. همچنین تبیین‌های متفاوت نتایج نیز باید مورد توجه قرار گیرد. پژوهشگر در ضمن بحث درباره

نتایج خود، ضمن اشاره به تبیین‌های دیگر، دلیل انتخاب دیدگاه خود را باید توضیح دهد. باید سعی شود نتایج حاصل از پژوهش با توجه به نظریه‌های موجود، تبیین گردد و اهمیت یافته‌های پژوهش مورد بحث قرار گیرد. همچنین به زمینه‌های کاربردی پژوهش و تعمیم آن به جامعه اشاره شود. موانع و مشکلات و محدودیت‌های مسئله مورد پژوهش و پیشنهادات برای پژوهش‌های آتی نیز در این بخش آورده می‌شود.

۸. منابع

در ارجاع‌دهی داخل متن و تهیه فهرست منابع باید از شیوه APA استفاده نمود. در بخش راهنمای نویسندگان شیوه APA توضیح داده شده است.

۹. پیوست‌ها و ضامم

کلیه جداول، نمودارها و... در این بخش می‌آید و در متن اصلی مقاله فقط با عنوان شماره هر جدول یا نمودار به آنها اشاره می‌شود. عنوان هر جدول یا نمودار بعد از شماره آن باید بالای آنها ذکر شود.

باید دقت کرد کل مقاله کمتر از ۱۵ صفحه (۴۵۰۰ کلمه) و بیش از ۲۵ صفحه (۷۵۰۰ کلمه) نباشد.

ب) راهنمای نگارش مقاله به شیوه تجربی

پژوهش‌نامه نویسی، مقاله یا تهیه گزارش نتایج مطالعه و پژوهش‌های علمی را گویند که به دلیل انتشار نتایج علمی پژوهش از اهمیت بسزایی برخوردار است. از اصول پژوهش‌نامه نویسی (مقاله حاصل از یک پژوهش و مطالعه) باید به رعایت اصل ایجاز، اختصار، روان و جذاب نوشتن اشاره کرد. با این حال، گزارش نتایج یک پژوهش علمی باید به گونه‌ای باشد که در آن هیچ یک از جنبه‌های مهم پژوهش از قلم نیفتد. بخش‌های مختلف مقاله تجربی عبارتند از:

۱. عنوان؛
۲. مولف و سازمانی که به آن وابسته است؛
۳. چکیده؛
۴. مقدمه و متن اصلی؛
۵. روش؛
۶. نتایج؛
۷. بحث و نتیجه‌گیری؛
۸. مراجع و ماخذ؛
۹. پیوست‌ها و ضمائم؛

۱. عنوان

- عنوان باید مفهوم اصلی پژوهش را نشان دهد.
- عنوان باید به طور خلاصه مضمون اصلی پژوهش و متغیرها یا مسائل نظری مورد پژوهش و رابطه بین آنها را نشان دهد.
- جذاب باشد به گونه‌ای که نظر خوانندگانی که فهرست مقالات مندرج در یک نشریه را می‌خوانند به خود جلب کند.
- کوتاه و گویا باشد. از نوشتن عباراتی مثل «پژوهشی درباره...»، «بررسی...»، «مطالعه‌ای پیرامون...» و نظایر آنها خودداری شود. بهتر است تعداد کلمات آن بین ۱۰ تا ۱۲ کلمه باشد.

۲. مؤلف / مؤلفین و سازمانی که به آن وابسته است

سطح و رتبه علمی مؤلف، رشته علمی مؤلف، سازمانی که به آن وابسته است، آدرس پست الکترونیکی و شماره تماس باید نوشته شود.

ترتیب قرار گرفتن نام پژوهش‌گران در مقاله باید متناسب با میزان مشارکت آنها در مقاله باشد؛ یعنی در ابتدا نام فردی نوشته می‌شود که بیشترین مشارکت را داشته است. اگر میزان مشارکت افراد یکسان باشد طبق حروف الفبا ذکر می‌شود.

۳. چکیده

- تعداد کلمات چکیده بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه برای تحقیقات تجربی پیشنهاد می‌شود.
- از ذکر مطالبی که در متن پژوهش توضیح داده نشده، در چکیده خودداری شود.
- اصطلاحات مهم و کلیدی در انتهای چکیده باید آورده شود. (بین ۳ تا ۵ کلمه)
- برای نوشتن شماره‌ها در چکیده باید از ارقام استفاده شود. برای مثال به جال دوازده، نوشته شود ۱۲.
- زمان افعال در چکیده باید، زمان گذشته باشد.
- از بیان نقل قول‌های مستقیم در چکیده باید خودداری شود.

چکیده پس از پایان کلیه مراحل پژوهش نوشته می‌شود که در نوشتن آن باید نکات زیر به ترتیب نوشته شود:

- الف) موضوع مقاله در یک جمله.
- ب) مسئله و هدف مورد پژوهش: حتی‌المقدور در یک جمله
- ج) آزمودنی‌ها: با ذکر ویژگی‌های ضروری مانند تعداد (جامعه آماری، نمونه آماری و روش نمونه‌گیری)، نوع، جنس و... و...
- د) روش آزمایشی مورد استفاده: شامل ابزارها و دستگاه‌ها، شیوه جمع‌آوری داده‌ها، نام آزمون آماری و سایر موارد ضروری.
- و) یافته‌ها: شامل سطح معنی‌داری آماری.
- ه) نتایج و کاربردها.
- ی) کلیدواژه.

۴. مقدمه

در این بخش نکات زیر نوشته می‌شود:

(الف) هدف پژوهش.

(ب) مسئله مورد پژوهش.

(ج) بیان سوابق تجربی یا نظری مربوط به موضوع پژوهش.

(د) جایگاه مسئله مورد پژوهش در رابطه با پژوهش‌های مربوط به آن.

(ی) فرضیه یا فرضیه‌ها یا سوالات پژوهش

هدف و مسئله پژوهش در دو یا سه پاراگراف به طور فشرده توضیح داده خواهد شد. هنگام بیان سوابق تجربی و نظری مربوط به موضوع پژوهش دقت شود خلاصه آنها موزائیک‌وار کنار هم قرار نگیرد و این پژوهش‌ها بدون نتیجه‌گیری رها نشود. کار درست آن است که پژوهش‌ها با هم تلفیق شود و در ارتباط با یکدیگر مورد بحث و بررسی قرار گیرند و نوعی تداوم منطقی بین پژوهش‌های گذشته و جاری برقرار گردد. در نهایت از کل بحث یک نتیجه‌گیری کلی در رابطه با موضوع پژوهش به عمل آید و آن به موضوع پژوهش ربط داده شود. از بیانات غرض‌آلود، کینه‌توزانه و تعصب‌آمیز نسبت به عقاید و اندیشه‌های دیگران باید پرهیز کرد.

بعد از آنکه مسئله بیان شد و زمینه آن روشن گردید و جایگاه مسئله مورد پژوهش در میان پژوهش‌های مربوطه روشن گردید در آخرین پاراگراف کاری را که پژوهش‌گر در پژوهش خود انجام داده است توضیح داده و در آخر فرضیه‌ها یا سوال تحقیق را بیان می‌نماید.

۵. روش

در این بخش روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها و اطلاعات و همچنین نحوه اجرای پژوهش معرفی می‌شود که باید به زبان گذشته باشد. تمامی مراحل و اجزای ضروری روش پژوهش در این قسمت آورده می‌شود که شامل موارد ذیل است:

-آزمودنی‌ها یا شرکت‌کنندگان در پژوهش.

در این بخش جامعه و نمونه آماری، روش نمونه‌گیری، جنس، سن و نحوه شرکت آنها در پژوهش توضیح داده می‌شود.

-وسیله و ابزار پژوهش.

در این بخش ابزارها یا وسایل پژوهش مثل آلات و ابزارها، آزمون‌ها، پرسش‌نامه‌ها و نظایر آن معرفی می‌شود. اگر وسیله مورد استفاده، یک ابزار استاندارد شده یا شناخته شده است تنها ذکر نام آن کافی است در غیر این صورت باید به طور کامل معرفی شود. درباره آزمون‌ها و پرسش‌نامه‌ها به ویژه درباره شاخص‌های آماری مانند روایی و پایایی آنها توضیحات کامل و مستند آورده شود. ذکر تعدادی سوال یا ماده نمونه از آزمون یا پرسش‌نامه در این بخش ضروری است اما نمونه کامل آنها در صورت لزوم در بخش پیوست آورده می‌شود.

- شیوه اجرا

این بخش شامل تمامی مراحل اجرای پژوهش به طور کامل و خلاصه می‌باشد. برای تحقیقات غیر کتاب‌خانه‌ای، طرح تحقیق در این بخش آورده می‌شود.

۶. نتایج

در بخش نتایج یا یافته‌ها، توصیف کلامی مختصر و مفیدی از آنچه به دست آمده است ارائه می‌شود. همچنین اگر از آمار برای تحلیل و تفسیر نتایج استفاده شده است، اطلاعات آماری لازم نیز گزارش داده می‌شود. در ضمن گزارش نتایج، ذکر این نکته که کدام فرضیه یا فرضیه‌ها تأیید شده و کدام یک تأیید نشده است، ضروری است. از جمله مقدار آزمون، درجه آزادی، سطح احتمال و جهت اثر نیز باید مشخص شود. پاسخ سؤالات تحقیق نیز در این بخش بیان می‌شود. در این بخش هیچ کوششی در جهت تبیین اینکه چرا فرضیه‌ها تأیید شده یا نشده‌اند، نباید صورت گیرد. این بخش جای بحث درباره یافته‌ها نیست، این گونه تفسیر و تبیین‌ها در بخش بحث می‌آید. اگر در بیان نتایج به جداول و نمودار نیاز بود، فقط به شماره جدول و نمودار اشاره می‌شود و خود جدول و نمودار در انتهای مقاله می‌آید. اگر بیان نتایج در چند جمله متن به خوبی قابل فهم باشد، از دادن جدول و شکل خودداری می‌شود. هرگز شکل یا جدول یا به جای توضیحات متن نباید به کار برد. تمامی جداول‌ها و شکل‌ها باید شماره‌گذاری شوند.

۷. بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش یافته‌ها و نتایج تبیین و تفسیر می‌شوند و با ادبیات مربوط به موضوع پژوهش یعنی، سوابق نظری و تجربی آن پیوند می‌یابند. بنابراین، لازم است در بخش بحث شباهت‌ها و تفاوت‌های بین نتایج پژوهش با پژوهش‌های قبلی روشن گردد و نقاط ضعف پژوهش معلوم شود و کمک‌هایی را که یافته‌های پژوهش به روشن شدن مسئله مورد بررسی و زمینه دانش آن کرده‌اند، معلوم گردد. در این بخش باید ابتدا خلاصه‌ای از یافته‌های عمده پژوهش آورده شود و این کار در ارتباط با فرضیه یا فرضیه‌های اصلی صورت می‌پذیرد. در این بخش دلایل تأیید یا عدم تأیید فرضیه‌ها آورده می‌شود. همچنین تبیین‌های متفاوت نتایج

نیز باید مورد توجه قرار گیرد. پژوهشگر در ضمن بحث درباره نتایج خود، ضمن اشاره به تبیین‌های دیگر، دلیل انتخاب دیدگاه خود را باید توضیح دهد. باید سعی شود نتایج حاصل از پژوهش با توجه به نظریه‌های موجود، تبیین گردد. همچنین به زمینه‌های کاربردی پژوهش و تعمیم آن به جامعه اشاره شود. موانع و مشکلات و محدودیت‌های مسئله مورد پژوهش نیز در این بخش آورده می‌شود.

۸. منابع

در ارجاع‌دهی داخل متن و تهیه فهرست منابع باید از شیوه APA استفاده نمود. در بخش راهنمای نویسندگان شیوه APA توضیح داده شده است.

۹. پیوست‌ها

کلیه جداول، نمودارها و... در این بخش می‌آید و در متن اصلی مقاله فقط با عنوان شماره هر جدول یا نمودار به آنها اشاره می‌شود. عنوان هر جدول یا نمودار بعد از شماره آن باید بالای آنها ذکر شود. باید دقت کرد کل مقاله کمتر از ۱۵ صفحه (۴۵۰۰ کلمه) و بیش از ۲۵ صفحه (۷۵۰۰ کلمه) نباشد.